

представником, законним представником чи захисником; 8) рішення слідчого, прокурора про зміну порядку досудового розслідування та продовження його згідно з правилами, передбаченими главою 39 КПК, – підозрюваним, його захисником чи законним представником, потерпілим, його представником чи законним представником. Скарги на інші рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора не розглядаються під час досудового розслідування і можуть бути предметом розгляду під час підготовчого провадження у суді згідно з правилами статей 314–316 КПК України. Таким чином, відповідно до глави 26 КПК України вирішення скарг на дії, рішення чи бездіяльність слідчого або прокурора під час досудового розслідування відноситься до компетенції слідчих суддів.

Підводячи підсумок викладеного, можемо зробити висновок, що не всі процесуальні рішення можуть бути оскаржені під час досудового розслідування, так, повідомлення про підозру, під час досудового розслідування оскарженню не підлягає, що створює певну неузгодженість з положення Конституції України, де зазначено у ст. 55, що кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових та службових осіб. Втім підняті питання не є остаточними та потребують додаткового дослідження або наукового вивчення.

Список бібліографічних посилань: 1. Лобойко Л. М. Кримінальний процес: підручник. Київ: Істина, 2014. 432 с. 2. Баганець О. Реалії правосуддя: безпідставне повідомлення про підозру та затримання громадян без санкції суду. 27 жовт. 2016 р. URL: <http://baganets.com/blogs-baganets/real-pravosuddja-bezp-dstavne-pov-domlen.html> (дата звернення: 30.09.2017). 3. Кримінальний процесуальний кодекс України за редакцією на 1 вересня 2017 року. Харків: Право, 2017. 378 с. 4. Конституція України: закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr> (дата звернення: 30.09.2017). 5. Татаров О. Ю. Проблеми повідомлення про підозру та шляхи їх вирішення. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2014. № 4. С. 179–186. 6. Кубальський В. Н. Повідомлення про підозру: правозастосовні моменти. *Судова апеляція*. 2017. № 1 (46). С. 60–66.

Одержано 05.10.2017

УДК 343.131

Жанна Володимирівна УДОВЕНКО,

кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри криміналістичного
забезпечення та судових експертиз навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ ТАЄМНИЦІ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Інтеграція України в світову спільноту неможлива без приведення внутрішнього законодавства у відповідність до міжнародних стандартів. Конституція України проголосила вищою цінністю людини її права і свободи, та поклала на державу обов'язок визнання, дотримання і захист цих прав і свобод як кожної окремої особи, так і суспільства в цілому. Проте, на сучасному етапі розвитку української державності, на шляху до формування громадянського суспільства та розбудови правової держави недосконаліми залишаються питання справжньої поваги до людини та її особистих прав і свобод, задекларованих у Основному Законі держави.

Конституційна засада невтручання в особисте та сімейне життя – один з найважливіших елементів системи засад українського права, спрямованих на забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина. Ця засада знаходиться в тісному і нерозривному зв'язку зі всіма іншими засадами кримінального провадження, зокрема конституційними.

У свою чергу, реалізація конституційного права особи на недоторканність особистого життя в кримінальному провадженні передбачає удосконалення кримінального процесуального законодавства, спрямованого на розробку і реалізацію кримінальних процесуальних гарантій забезпечення права на невтручання у приватне життя в сфері кримінального провадження. Зокрема, таємниця приватного життя складається з безлічі структурних елементів, серед яких – свобода і особиста недоторканість, недоторканість житла, особиста та сімейна таємниця, професійна таємниця, конфіденційна інформація про особисті дані тощо.

Сучасна концепція кримінального провадження і чинне кримінальне процесуальне законодавство України містять механізми, спрямовані на забезпечення охорони таємниці приватного життя під час досудового розслідування. Проте чинне кримінальне процесуальне законодавство містить не повний механізм охорони цієї таємниці не лише щодо учасників кримінального провадження, а й щодо інших осіб.

Втручання в особисте життя людини може мати місце під час проведення окремих слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, зокрема, проведення експертиз, обшуку, освідування, отримання зразків для експертизи, допиту, зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж тощо; процесуальних дій, зокрема, під час затримання, тимчасового доступу до речей та документів тощо. Тож існують всі підстави констатувати, що чинний КПК України необхідно доопрацювати шляхом внесення до нього низки змін і доповнень, які б у повному обсязі, чітко і однозначно регламентували їх проведення з тим, щоб звести до мінімуму втручання держави у особі її уповноважених посадових осіб у приватне життя громадян.

Важливим питанням, яке може істотно вплинути на хід кримінального провадження, завдати шкоди правам, свободам і законним інтересам його учасників є розголошення відомостей, одержаних під час досудового розслідування. Зокрема, стаття 222 КПК України «Недопустимість розголошування відомостей досудового розслідування» розташована у главі 19, що встановлює загальні положення досудового розслідування. Припинення дії цієї процесуальної норми після закінчення досудового розслідування суперечить необхідності охорони таємниці приватного життя учасників кримінального провадження на всіх його стадіях, зокрема судових. Водночас у главах 27–34 КПК України відсутня норма аналогічного змісту. Уявляється, що це швидше недолік законодавчої техніки, ніж свідома позиція законодавця. В усякому разі, жодних підстав до того, аби не здійснювати охорону таємниці приватного життя учасників кримінального провадження на судових його стадіях, не вбачається.

У пункті 3 ч. 2 ст. 27 КПК України передбачене прийняття суддею рішення щодо проведення закритого судового засідання у разі, коли, зокрема, необхідно запобігти розголошенню відомостей про особисте та сімейне життя, однак відсутній механізм забезпечення таємниці матеріалів судового засідання. За таких умов завдання реалізації засади таємниці приватного життя у кримінальному провадженні не можна вважати вичерпаним. З огляду на зазначене, пропонуємо надати суду повноваження за клопотанням сторони, інтересів якої воно торкається, приймати рішення про введення режиму таємності матеріалів кримінальної справи, що належать до таємниці її приватного життя, на строк до 50 років.

Ступінь забезпечення дотримання процесуальних прав учасників кримінального провадження є важливим показником досягнутого суспільством і державою рівня цивілізованості. Створення належних умов для реального здійснення своїх суб'єктивних прав виступає актуальною теоретичною і практичною проблемою, що потребує відповідних науково-теоретичних досліджень. Для реального досягнення реалізації прав та свобод людини недостатньо їх лише проголосити. Тут повинні мати місце взаємопов'язані процеси: практичне зміцнення та розвиток прав людини, підвищення якості законодавства, формування правової культури, яка, зокрема, включає знання і розуміння прав і свобод людини, високосвідоме виконання вимог права, повагу до прав та свобод інших осіб та практичні навички щодо захисту своїх прав. Важливого значення набуває також вдосконалення діяльності державного апарату, громадських організацій та посадових осіб, покликаних забезпечувати реалізацію прав і свобод учасників кримінального провадження.

Одержано 08.10.2017